

MUURHAGEDIS

Een vrouwtje Muurhagedis: een nieuwkomer in het Brusesels Hoofdstedelijk Gewest die het vooral goed doet op en na ij rangeerstations (foto: Willem van Kruijsbergen).

Beschrijving

De Muurhagedis is een slanke, middelgrote hagedis. Volwassen exemplaren halen doorgaans een totale lengte tot 22 cm. De bovenzijde is overwegend bruin. Zowel de mannetjes als de vrouwtjes zijn op de bovenkant gevlekt. Bij de mannetjes contrasteren de vlekken meer met de onderliggende kleur en zijn ze vaak networmig met elkaar verbonden. Vrouwtjes zien er aan de bovenzijde meer egaal uit. Kenmerkend voor vrouwtjes zijn de twee lichtgekleurde, aaneengesloten flankstrepen die doorlopen tot op de zijkant van de kop. Tussen beide flankstrepen loopt een donkerbruine band met enkele lichte vlekjes. Bij oudere mannetjes en vrouwtjes kunnen blauwe (soms groene) schubje op de flanken aanwezig zijn. Mannetje zijn op de onderkant meestal oranje-rood gekleurd en hebben ze een zwartgespikkelde buik terwijl de buik bij vrouwtjes eerder wit tot gelig is, met nauwelijks enkele spikkels.

Net uitgekomen Muurhagedissen zijn de eerste weken na de geboorte donkerbruin. Iets oudere juvenielen en sommige subadulten vertonen een opvallend roestbruine kleur. In de loop van het tweede of derde kalenderjaar wordt het geslacht op basis van de kleur en de tekening herkenbaar.

Levenswijze

De soort is vooral actief tussen februari en november maar kan eigenlijk jaarrond worden waargenomen als de omstandigheden het toelaten, zelfs na vriesnachten of bij temperaturen lager dan 10 °C. Vanaf maart neemt de activiteit van de hagedissen sterk toe. De mannetjes zijn gemiddeld eerder actief dan de vrouwtjes. Van april tot begin juni worden de meeste dieren gezien. Deze periode valt samen met de paartijd. De eerste eieren worden in mei of juni gelegd en eileg kan doorgaan tot eind augustus. De legselgrootte is sterk afhankelijk van de grootte, de leeftijd en de conditie van het vrouwtje. Meestal worden vijf à zes eieren afgelegd. Eieren worden gewoonlijk afgezet in zelf gegraven holen of tussen stenen. De ontwikkelingsduur van de embryo's is sterk afhankelijk van de omgevingsfactoren en bedraagt 6 tot 11 weken. Doorgaans komen de juvenielen uit het ei vanaf de eerste week van juli. De vrouwtjes kunnen - afhankelijk van het weer - tot drie legsels per jaar hebben. In het najaar laten Muurhagedissen zich weer vaker zien, doordat het kouder is en er relatief meer tijd aan zonnen wordt gepend. Afhankelijk van het weer neemt het aantal waarnemingen vanaf oktober af.

De maximale levensduur van een Muurhagedis is 10 jaar met een gemiddelde levensverwachting van 4 tot 6 jaar.

Biotoop

De Muurhagedis is een warmteminnende soort die een uitgesproken voorkeur heeft voor zonnige, droge leefgebieden. In Wallonië, waar de soort van nature voorkomt, verkiest ze meestal op het zuiden gerichte (en dus warme) rotspartijen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest moet ze het doen met vergelijkbare 'vervangbiotopen'. Rangeerstations blijken daarvoor uitermate geschikt: de ballast onder de sporen, de kabelschachten en kleine gebouwtjes bieden schuil- en zonplaatsen. Het lijkt erop dat de muurhagedis zich bij zijn verspreiding in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een handje laat helpen door het internationaal transport: 74% van deze populaties bevonden zich (in 2016) langs spoorwegbermen. Twee derde van die vindplaatsen lag nabij een rangeerstation, dus op plaatsen waar treinen (goederentransport) al dan niet voor langere tijd stilstaan. Er wordt verondersteld dat de meeste van deze allochtone populaties ontstaan zijn doordat Muurhagedissen als 'blinde passagier' zijn meegereisd met het goederentransport per trein en of per vrachtwagen.